

NÓTASZERZŐ TANÁROM ÉS HEGEDÚJÉNEK BŰVÖLETÉBEN

Szedresi István

Kezemben forgatok egy kecses, a legszebb balerinákra emlékeztető, gyönyörű formájú és mennyei hangzású műtárgyat, melyet a XVII. században álmodott meg, és meg is alkotott a kiváló itáliai mester, Cremona lakója, Stradivari. Ezzel egyszer s mindenkorra létrehozta a legdrágább, a legjobb hegedűművészek által használt hangszert, s nekünk lelkünkbe lopva általa az utánozhatatlan szépségű dallamokat.

Sajnos, hegedűtudásom és gazdasági helyzetem lehetetlenné teszi, hogy egy Stradivarinak még csak a közelébe is jussak, hiszen a világhírű hegedűművész, Mága Zoltán sem Stradivarin játszik. Amikor a tizenhatszoros Grammy-díjas zongoraművész megdicsérte 2018-ban: *Milyen gyönyörűen szól a hegedűd, biztosan Stradivari?* - akkor Mága azt válaszolta: *Hegedűmet a hangverse nyen jelen lévő Rácz Pál magyar mester alkotta, aki több nemzetközi hegedűkészítő verseny győztese volt!*

A minőségileg más szintet képviselő „átlaghegedű” is nagy-nagy örömben részesít engem, hiszen tudom, hogy általa egy kincsnek vagyok birtokában, mivel tudok ezen az instrumentumon játszani, sok embernek örömet szerezve, egyben magamnak is boldogságot okozva.

Tisztában vagyok azzal, hogy a hegedű kezelése nem születésem ajándéka, hanem első hegedűtanárom, a mezőkövesdi nótaszerző öreg cigány, Balogh Ernő munkájának eredménye. Máig csodálom, és hatvan év elmúltával is gyakran emlegetem a zenét megszerettető hatásáért, és bízom benne, hogy az angyalzenészek között hallja hegedülésemet, és eljut hozzá hálám, köszönetem és nevének népszerűsítése.

Zenetanításom persze drága szüleimnek muzikalitásom felfedezésével indult, akik kis havi jövedelmüket nem sajnálták hegedűvásárlásra és taníttatásom költségére „pazarolni”! Mindig elérik a hegedülés közben, amikor arra gondolok: *de jó is lenne, ha hallhatnák, hogy áldozatuk nem volt hiábavaló!* Én csak idősödő fejjel fogom fel szüleimnek a nehéz gazdasági időkben vállalt hatalmas, embert, jellemet formáló fáradságuk értékét, mellyel csodálatos példát mutattak.

Sajnos, gyerekkoromban még nem gondoltam, hogy a távoli jövőben milyen fontos szerepe lesz a dátumok ismeretének, ezért nem jelöltem meg az írásos dokumentumokon azok elkészítési időpontját, így csak körülbelüliek azok, néhány dátumból következtetek a többiek idejére.

Hegedűtanulásom kezdete is bizonytalan, negyedik osztályos koromra vezethető vissza. Az első kézzel írott, magyar nótákat tartalmazó, filléres iskolai kottafüzettel kezdődik Ernő bácsi munkája, a második füzet keletkezése biztosabb, hiszen azon IV. osztályos tanuló, 1953. május 11. szerepel.

Első találkozásunk benyomásai is feledésbe merültek, csupán arra gondoltam, olyan valami történik most velem, mely számomra teljesen ismeretlen volt, hiszen közlőül még hegedűt sem láttam eddig, a rajta való játékról pedig fogalmam sem volt!

Élénken megmaradt emlékezetemben az, hogy egy töpörödött öreg ember, hóna alatt a kopott hegedűjével jelent meg hetente kétszer egy-egy órára, hogy tanítson engem. Az ember nagyságát nem elsősorban külső, testi méretei határozzák meg, hanem lelki, szellemi gazdagsága, embersége! Már pedig visszagondolva első hegedűtanáromra, aki összesen két rövid évig foglalkozott velem, ezalatt az idő alatt szinte családtaggá vált. Ennek bizonyossága, hogy amikor édesanyám több napig kórházban volt bölcsis korú kisöcsém életében, azonnal kottázta a *Tegnap sem ragyogott több csillag az égen... Hiányzik valaki ebből az utcából* nótát. Egy másik alkalommal megemlékeztem, hogy nagymamám Zsuzsika, s már róttá is tolla a kottát, saját szerzeményű dalkeringőjét vette papírra: *Tündéri ragyogás, oly mesés, oly csodás... alszik a kis Zsuzsikám.* Egyszerű nagymamám sírva fakadt, hogy még róla is írtak dalt! Leleki gazdagságát akkor is bizonyította, amikor eljátszotta az egyik órán a *Vén cigány* című nótát, sirt a hegedűje, közben behunyt szeméből patakzott a könny.

Kedves kis történetem, hogy életem első keresetét hegedűjátékom biztosította úgy tízéves koromban. Ez úgy történt, hogy anyai nagyszüleim Hevesről egy nyári vasárnapon autóbusszal elutaztak a kövesdi Zsóry-fürdőbe, s ekkor nagypapám kért: *Kis unokám, hozd már ki a hegedűt a fürdőbe, olyan rég hallottunk már játszani!* Kivitttem a hangszert, a fürdő füves részén egy pokrócon foglalt helyet a család, s én elkezdtem hegedülni enyéimnek. Rövidesen egy kis csoport fogott közre, s meghálálták játékomat. Az egyik hallgató azt kérdezte: *El tudod-e játszani azt, amiért az ökörcsorda haragszik?* Elpirultam, mert szégyenszemre nem tudtam. Otthon elmeséltem Ernő bácsinak történetemet, s ő mosolyogva már

kottázta is a *Lekaszálták már a rétet* szövegű nótát, majd eljátszotta. Kudarcom ellenére mégis sikeres és örökké emlékezetes lett szereplésem, hiszen háromszáz forinttal tértem haza (édesapam havi fizetése akkor kilencszáz forint volt). Mindez Ernő bácsi érdeme!

Már gyerekként is hiú voltam, s az is örömet okozott, hogy iskolai társamnak, akit szintén Ernő bácsi tanított, mondta egyszer mesterünk: *a falu másik végén lakó Szedresi Pista sokkal szorgalmasabb!* Ilyen hatások értek Ernő bácsi részéről hegedűtanulásom közben.

Persze szüleim is mindent megtettek a jó kapcsolat érdekében, többször megkínálták a mestert ezzel-azzal, aki akkor már betöltötte a hetvenedik évét, jóízűen fogyasztott. Soha nem felejttem el azt a húsvétot, amikor édesapámmal meglátogattuk Ernő bácsiékát a Hór-patak utcájában, – az utca közepén hömpölygött alacsony medrében a patak – a Lehel utcában lévő kis házukban. A házban tátva maradt a szám a lakásban tapasztalt rendtől és főleg – mert én még ilyet nem láttam – a hálószoba falán lévő rengeteg elismeréstől (oklevelek, kitüntetések, babérkoszorúk).

Az is eleven emlék számomra, milyen nehéz lehetett tanulásom kezdetén hallgatni borzasztó cincogásomat! De egyéni jellememből adódóan mindig törekedtem a jobb eredményre,

összehasonlításként fülemben csengett Ernő bácsi hegedűjátéka, ezért lelkesen gyakoroltam. Kezdeti időben még nem volt kottatartóm, így a magasra megágyazott ágyra helyeztem a kottát, gyakoroltam egészen az elfogadható hangzásig. Később műbútorasztalos nagyapám készített nekem fából – egy magasságában állítható – kottatartót, mely ma is szobámban áll ereklyeként, emlékeztetve drága jó nagyapámra!

Az órákon a két világháború közötti Hohmann-Bloch hegedűiskolából vettük a feladatokat, majd Ernő bácsi az óra végén eljátszott egy-egy nótát (dalt), melyet azonnal lekottázott, s azt is feladta a következő órára gyakorlási feladatnak. A hegedűiskola mellé néha ujjgyakorlatokat is adott a Kayser 36 gyakorlat kottából, melyet szintén Bloch József állított össze.

Csodáltam az Ernő bácsi kézírásával gyorsan elkészített kottákat, melyeket én, a kezdő hegedűs is el tudtam játszani, egyben számolás nélküli pontos ütembeosztásokat, s a dalok szövegének helyesírását is, mely mai fejjel is jónak mondható. Az iskolai kottafüzetekben leírt nóták, dalok száma százhusz, melyeket nagy becsben tartok, de ha lenne Mezőkövesden helytörténeti múzeum, szívesen rendelkezésére bocsátanám a kottagyűjteményt!

Parádfürdőn az Anikó c. színdarab szereplőgárdája, elől ül Balogh Ernő rendező

Nagy szerencsémnek tartom, hogy zeneileg jól képzett hegedűtanárom volt Ernő bácsi személyében, aki a mai Szlovákia területén lévő Jánosi-ban (ma Rimavské Janovce) született 1883-ban. Az egyetlen fénykép, mely birtokomban van, Parádfürdőn készült 1924-ben, ahol egy amatőr színjátszó csoportot rendezett, mely az *Anikó* című színdarabot adta elő. Ez a fénykép is bizonyítja, hogy a kornak megfelelően képzett volt.

A Leszler József által szerkesztett *Nótakedvelőknek* című könyvben Balogh Ernőről írottak szerint 1913-ban a Zenészet Lapok pályázatán I. díjat nyert az *Őszi rózsák nyiladoztak* című szerzeményével. A könyv szerint további szerzeményei: *Ne tekint rám, Elkoptatott már az élet*. Birtokomban van egy oklevéllel kitüntetett nótájának kottája fénymásolatban, melyet 1942-ben *Nagyságos Zsoldos György úrnak* ajánlott (címe: *Közeledő vihart...*), valamint saját kezűleg lekottázott nótái: *Összegyűltek az égbolton, Leszek napsugarad, és Tündéri ragyogás*. Mindezek bizonyítják, hogy Mezőkövesdnek ápolnia kellene kiváló nótaszerzőjének emlékét!

Első hegedűtanárom halála közös munkánk után nem sokkal bekövetkezett. 1955-ben vonult a gyásznép végig a kövesdi Fő utcán, a felvirágozott halottas kocsi előtt a környező falvak cigányzenekaraiból összeállított együttes ment, végig muzsikálva a hosszú utat a temetőig. Én a járdán kísérem a gyászolókat, kíváncsiskodókat. Igazából a szomorú nótákból csak egyre emlékszem, mert ez drága nagyapám nótája volt: *Lehullott a rezgő nyárfa ezüst színű levele...* Mondanom sem kell, hogy ez milyen hatással volt rám annak ellenére, hogy ekkor még élt az én aranyos nagyapám!

Én, aki Ernő bácsi hatására kerültem a zene bűvöletébe, büszkén vallhatom, ez számomra műfajtól független! Csak jó zene legyen, ez csodálatosan széppé teszi idős napjaimat, s igyekszem környezetem számára is juttatni a zene élményét adó szépségéből.

oklevéllel kitüntetett nóta

Közeledő vihart... Nagyságos Zsoldos György úrnak ajánlva. Balogh Ernő zenéje.

Lassan. Majihényi Adám verse.

1. Közeledő vihart rejte Bánatosan sötét felhő Száll le a pusztá-ra...
2. Pisztoly villan, nagyot dörren, Hulló testtől avar zörren; A betyárnak vé-ge.

Könnyes szemű betyárlány Bánatosan borul szegény A lova nyaká-ra...
Most temetik a babáját Most tessik a koporsóját Ud-var kö-zé-pé-be...

Ami-kor még szombat este A babáját fel-ke-res-te Tá-zes volt a csók-ja...
Bűnös lelke az övével Egyszerre ér fel az égbe. Sz az a fehér lé-lek

Az-ó-ta már kihűlt ajka... Fekszik hideg koporsóba! Szem-le-dél van raj-ta...
Le-kö-nyörgi sok gúzságát Minden' ünn, betyárságát Mindent amit vé-tett...

K. B. Bodla Iván. Copyright 1942. by „Allagro” Bpest.

Balogh Ernő oklevéllel kitüntetett nótájának – Közeledő vihart... – kottája